

KIRMIZI ZAMAN

MİNE SÖĞÜT

ROMAN

3. BASKI

♥ can
çağdaş

MİNE SÖĞÜT
KIRMIZI
ZAMAN

Can aędaş

Kırmızı Zaman, Mine Söğüt

© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Yapı Kredi Yayınları, 2006

Can Yayınları'nda 1. basım: 2022

3. basım: Ekim 2023, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Mustafa Çevikdoęan

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Diyaddin Sevindik

Kapak resmi: Bahadır Baruter

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Cevizlik Mah. Hüsreviye Sk. Erşen İş Hanı No: 15 Kat: 3-38

Bakırköy-İstanbul

Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-5818-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

MİNE SÖĞÜT
KIRMIZI
ZAMAN

ROMAN

♥can

Mine Söğüt'ün Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Aşkın Sonu Cinayettir, 2016

Alayına İsyan, 2020

Başkalarının Tanrısı, 2022

Deli Kadın Hikâyeleri, 2022

Gergedan, 2022

Beş Sevim Apartmanı, 2022

Madam Arthur Bey Hayatındaki Her Şey, 2022

Şahbaz'ın Harikulade Yılı 1979, 2022

Başkalarının Tanrısı, 2022

MİNE SÖĞÜT, 1968'de İstanbul'da doğdu. 1985'te Kadıköy Kız Lisesi'nden mezun oldu ve aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Latin Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. Lisans eğitimini 1989'da tamamladı ve aynı bölümde yüksek lisansa devam etti. Gazeteciliğe 1990'da *Güneş* gazetesinde başladı. Daha sonra *Tempo* dergisi ve *Yeni Yüzyıl* gazetesinde çalıştı. *Haberci* adlı televizyon belgeselinin metin yazarlığını yaptı. Çeşitli dergi ve gazetelerde yazı ve röportajları yayımlandı. 2013-2021 yılları arasında *Cumhuriyet* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı.

Yapıtları: *Adalet Cimcoz/Bir Yaşamöyküsü Denemesi* (biyografi, 2000), *Beş Sevim Apartmanı* (roman, 2003), *Sevgili Doğan Kardeş* (araştırma, 2003), *Kırmızı Zaman* (roman, 2004), *Aşkın Sonu Cinayettir/Pınar Kür'le Hayat ve Edebiyat* (söyleşi, 2006), *Şahbaz'ın Harikulade Yılı 1979* (roman, 2007), *Dolapdere/Kürt Kediler Çingene Kelebekler* (deneme, 2009), *Madam Arthur Bey ve Hayatındaki Her Şey* (roman, 2010), *Deli Kadın Hikâyeleri* (öykü, 2011), *Darbeli Kalemler* (derleme, 2011), *Gergedan/Büyük Küfür Kitabı* (öykü, 2019), *Alayına İsyân* (deneme, 2020), *Başkalarının Tanrısı* (roman, 2022).

Bu romandaki İstanbul, efsaneler, insanlar, balıklar, kayıklar, iskeleler, saraylar, dehlizler, kesik başlar, mezarlar, hastaneler, morglar, deniz kızları, cinayetler, katiller, cellatlar, deliler, yani her şey uydurmadır.

Efsanelerin yalanı abartılmış, insanların hayatına olmadık benekler atılmış, şehir baştan yaratılmıştır. Yok eğer, “Bunların hepsi gerçek, Haliç’te kırmızı bir kayık durur ve içinde Zaman Dayı yaşar, eski mezarlarda kesik cellat kafaları yatar, küçük kızlar mezar taşlarına dünyanın en güzel şiirlerini yazar, genç bir adam paramparça bir baba arar, her şeyi gören bir kambur hep susar ve İstanbul’un altında sır dolu dehlizler var;” diyen biri çıkar da beni yalanlarsa, ne mutlu bana.

Zaman:

Olayların birbirini izlediği sonsuz bir ortam olarak düşünülen soyut, temel kavram. Şimdinin geçmiş olmasını sağlayan ve çoğunlukla dünyayı, varlıkları etkileyen bir güç olarak düşünülen kesintisiz hareket. Ölçülebilir bir nicelik olarak düşünülen süre. Bu sürenin belli bir olayın, bir eylemin gerçekleştiği sınırlı bölümü. Önceden saptanmış ya da uygun olan an. İçinde yaşanan dönem. Dünyada yayımlanan saat işaretlerini düzenleyen kabul edilmiş uluslararası kurallara göre saat işaretleriyle yayımlanan zaman ölçüğüne **eşgüdümlü evrensel zaman** denir. Gök mekaniğiyle, özellikle de Ay'ın hareketlerinin incelenmesiyle elde edilen sonuçlardan çıkarılan zaman ölçüğü **gök-günlüğü zamanıdır**. Hileyle satılan maldan zarar gören müşterinin zararını satıcının karşılayacağına kefil olmasına **zaman-ı gurur** denir. Sahibinin izni olmadan kullanılan malın kullanma bedelinin ödenmesi ise **zaman-ı menfaattir**. Bir makine üzerinde bir parçayı işlerken aynı parçayı ya da bir başka parçayı bir başka işleme hazırlama zamanına **gizli zaman** denir. Bir kumanda zincirinin ya da bir ayarlama döngüsünün bir ögesi için, bir giriş işaretinin uygulanmasıyla buna denk düşen çıkış işaretinin başlangıcı arasında geçen zamana **ölü zaman** denir. Ölü zamanlar döngülü sistemlerin kararsızlık nedenlerinden birini oluşturur. Kant'ta zaman bütün sezgiler için temel işlevi gören

zorunlu bir tasarımıdır. Hegel'de zaman fiilen var olan kavramın kendisidir. Bu bakımdan zaman her türlü hakikatin evetlenme yeridir.

Zaman belki de Tanrı'nın ta kendisidir.

Küçükken anneannem bana, sonsuz zaman algısından bahseden bir masal anlatmıştı:

Çocuklar zamanı algılayamadıkları yaşlarda, tüm evrene hâkim olan o tanrısal sonsuzluğu hissedebilirlermiş. Bu onları huzurlu ve korkusuz yaparmış. Zamanı algılayamadıkları için zamanın geçişini de fark etmez ve kendilerini ölümsüz bilirlermiş.

“Sen,” demişti, “şimdi o sınırsız zaman algısının büyüündesin; zamanın geçip gittiğini fark ettiğin an büyüyeceksin...”

Anneannemin bana korkunç bir masal anlattığını çok sonra fark ettim. Bana korkunç bir ölüm masalı anlattığını... bir gün zamanı algılamak ölümü de algılamak olacaktı.

Doğduğumuz andan itibaren yarıştığımız, savaştığımız ve sonunda mutlaka yenildiğimiz zaman! Bizden önce de, bizden sonra da var olan, biz varken varlığıyla bizi kavuran, içinde şuursuzca can çekiştığımız kadim kavram...

Anneannemin anlattığı masalda zamanı algılamanın en belirgin işareti onun hızla geçtiğini hissetmekti. Zamanın hızla geçtiğini hissettiğim günlerde, içinde zaman, masal ve ölüm olan bir roman yazdım.

Öncesi ve sonrası olmayan hayatların, ancak bir ço-

cuğun sonsuz zaman algısı içinde yaşanabilecek bir hızla yaşandığı ve kahramanlarının sadece ve sadece ölmek için aradığını bulamadığı, bir yere varamadığı bir hikâye...

Kahramanları huzurlu ve korkusuz bir masal...

Tuhaf:

Davranışlarıyla, görünüşüyle anlaşılmaz bulunan, alışılagele- nin dışında, değişik kimse. Anlaşılması güç tutum, davranış. Alışıl- gelene uymadığı için bilinmeyen, yadırganan, gülünç bulu- nan, şaşkınlık uyandıran şey; acayip; garip. Bir eylemin, değişik veya şaşırtıcı bir biçimde yapılması.

Hayat tuhafliklarla doludur ve katlanılabilir olmasını bu tuhafliklara borçludur.

Zaman Dayı, Haliç'in en yaşlı balıkçısıydı. Adı gerçekten Zaman mıydı, yoksa bu adı ona, zamanı yüzündeki derin çizgilere yakıştıran bilge balıkçılar mı takmışlardı, bilinmez. Ama Haliç çevresinde herkes ona Zaman Dayı derdi. Hiç konuşmaz, tek laf etmezdi. Arada sırada kendi kendine homurdanmasa, dilsiz olduğunu düşüneceklerdi.

Onun hakkında hiç kimse, hiçbir şey bilmiyordu. Sadece birtakım rivayetler vardı, o kadar.

Bu rivayetlerden birine göre Zaman Dayı otuz yıl önce, bir gece Balat'taki kıyı surlarının içinden, varlığı sır bir dehlizden çıkıp gelmişti Haliç kıyısına. Tüm şehir halkı gibi Balatlı balıkçılar da, bu bir görünen bir yok olan efsanevi dehlizlerin varlığına ve dehlizlerden zaman zaman yeryüzüne sızan olağanüstü olaylara inanırlardı. Ağ attıkları denizler gibi, kıyısında ateş yaktıkları Haliç gibi, ayak bastıkları bu toprak da altında akıl almaz sırlar saklardı; bu yüzden sırları sorgulamaz, kadim bir emanet gibi saygıyla günlük yaşamlarının bir köşesine ilıştıririrlerdi. İşte Zaman Dayı'nın ortaya çıkışı da bu tarihi kanlı ve gizemli coğrafyanın Balatlı balıkçılarla paylaştığı efsunlu bir sırdı.

Zaman Dayı'nın, daha önce orada olmayan ve olaydan sonra hemen sırta kadem basan o dehlizden çıkışını

gören tek kişi, sur dibi berduşlarından Halat Niyazi'ydi. Haliç'in bugünkü yaşlı balıkçıları otuz yıl önce tabii ki gençtiler ve Halat Niyazi'nin yaşı o zamanlar da şimdiki gibi belli değildi. Balıkçıların acıyıp, bir kediyeye atar gibi önüne bıraktıkları işe yaramayacak balık parçalarını çiğ çiğ yer, alkol niyetine kolonyadan tutun da ispirotoya kadar ne bulursa içer ve leş gibi çiğ balık ve menşei belirsiz alkol kokularına bulanmış bir şekilde daimi sarhoş, kıyıda yalpa yalpa gezerdi. Güneşi sevmez, gün boyu ortalarda pek görülmezdi. Güneş Haliç'in ardında batmaya yüz tutunca, teneke kilisenin hemen karşısındaki sur artığı duvarlar arasına teneke ve naylondan yaptığı eğreti barınağından çıkar, kıyıdaki balıkçılara gürültülü bir merhaba çakar, günlük nevalesinin peşine düşerdi.

Anlatılanlara bakılırsa bir keresinde Haliç'te balıkçıların ağlarına dev bir köpekbalığı ölüsü takılmıştı. 1970'li yılların başı olmalı. Tüm İstanbul o zamanlar ayağa kalkmıştı. Gazeteciler ağda cansız yatan balığın fotoğrafını çekmek için izdiham yaratmışlardı. Hatta yabancı ajanslardan gelenler bile olmuş, akıllı gâvur gazetecilerden biri herkes gittikten sonra çiğ balık yemesiyle namlı Halat Niyazi'nin barınağına taşıdığı bir kasa Papaz Karası karşılığında onun dev balığı dişleyip yerken boy boy fotoğraflarını çekmişti. Niyazi, o gün şarap uğruna koca balığı öyle çok dişlemiş ve kopardığı her parçayı da öyle afiyetle yemişti ki, sonraki üç gün yattığı yerden kalkamamış, karın ağrılarıyla inleyip durmuştu. Üstelik ertesi sabah bir tarihi eser değeri yükledikleri ve kurutup çirozunu Haliç kıyısına heykel niyetine dikmeyi düşündükleri balığın orasının burasının arsızca dişlendiğini gören balıkçılarından bir de güzel sopa yemişti. Uyanık gazetecinin getirdiği onca şarabı da kıyının serseri gençlerine kaptırınca, bunca eziyeti boşuna çekmesi uzun yıllar alay konusu olmuştu.

Zaman Dayı'nın, bir gece yarısı aniden beliren yaşlı bir cin gibi Haliç kıyısına geldiğini Halat Niyazi bu köpekbalığı olayından birkaç ay sonra görülmedik bir telaş içinde anlattı kahvedekilere.

Onu böylesine hareketli ve heyecanlı görmeye alışık olmayan balıkçılar bu haline önce şaşkırdılar, sonra anlattıklarının saçma sapan şeyler olduğuna hükmedip, hikâyeyi sarhoşluğuna verdiler. Ta ki kıyıdaki balıkçı barınağının açıklarında, nereden çıktığı belli olmayan kıpkırmızı bir kayığın içinde oturan o tuhaf adamı görene kadar.

Adam çok tuhaftı ama ilk bakışta tuhaflığının ne olduğunu kavramak mümkün değildi. Uzun boyu mu, kalın ensesini pelüş gibi kaplayan kısacık tıraşlı bembeyaz saçları mı, saçlarına inat kapkara kalmış kaşları mı, çok eski yağlıboya resimlerdeki çatlaklara benzeyen çentiklerle süslü o kocaman elleri mi, bakanın gözünü kamaştıran kıpkırmızı kayığı mı, kayığın içinde kamburunu çıkararak dalgın dalgın oturduğu mu...

Kıyıya toplanan balıkçılar suyun ortasında, kırmızı bir kayığın içinde, sanki ezelden beri oradaymışçasına sakin ve vakur oturan adama uzun süre bakakaldılar. Dondurulmuş bir resmin içinde şaşkın balıkçılar, kıpırtısız deniz, esrarengiz bir kırmızı kayık ve zamanı adına hapsedmiş tuhaf bir adam...

Nihayet içlerinden Yasin Reis bu beklenmedik konuya seslenmeyi akıl etti:

“Kolay gelsin reis, hoş gelmişsin.”

Kayıktaki, sanki oradan sadece birkaç günlüğüne ayrılmış ve kısacık yolculuğundan az önce dönmüş eski bir tanıdık edasıyla homurdanarak başını sallayıp belli belirsiz bir, “Hoş bulduk,” dedikten sonra kıyıdaakilere sırtını döndü.

O gün orada olanlar bu yabancıyı ve kırmızı kayığını çok yadırgadılar. Ama ertesi gün kendilerini bile şaşır-

tan bir olgunlukla yabancıyı da, kırmızı kayığı da kanık-sadılar. Çıktığı deliğin hemen önüne bir gecede yaptığı barakaya yerleşti kırmızı kayıklı adam. Ertesi sabah daha gün doğmadan diğerlerine homurdanarak selam verip aralarına karıştı ve balıkçı barınağının önündeki küçük taburelerde, sanki onların kırk yıllık aksi bir arkadaşymış gibi soru sormadan ve soru sorulmasına zerre kadar çanak tutmadan oturdu, çay ve simitle kahvaltı etti. Sonra balıkçılara hayırlı işler dileyip kırmızı kayığıyla Marmara açıklarında ağ atmaya çıktı.

Bunlar tam otuz yıl önce oldu. Bu otuz yıl içinde çok şey değişti. Haliç değişti, surlar değişti, balıkçılar değişti, şehir değişti ama üç şey değişmedi: Halat, Zaman ve kırmızı kayık...

Halat:

Kenevir veya benzeri bitkilerin liflerinden yapılmış, urgandan daha kalın ip. Bir kanoyu, bir sandalı bağlamaya ya da bir çıkırığı yönetmeye yarayan orta kalınlıkta ip. Ucunda bir kanca ya da ilmek bulunan, top mürettebatı tarafından aracın hareket ettirilmesi ya da top kundağının mevziye sokulmasında kullanılan halata **çekme halatı** denir. Bir uçak gemisinin kıç tarafına yerleştirilmiş iki tambur arasına enlemesine gerilen ve güverteye iniş sırasında uçakları durdurmaya yarayan çelik halatların adı **durdurma halatı**dır. Bir asma köprünün çelik tel ya da isparçena demetiyle oluşturulan başlıca taşıyıcı ögesi **asma köprü halatı**dır. Balon pilotunun yere yaklaştığı zaman sepetinden sarkıtığı 100 ile 200 metre uzunluğundaki ipe **kılavuz halat** denir. Tekstil maddelerinden yapılmış halatlara **tekstil halatı** denir. Bunlar çoğu kez yuvarlaktır ama yassı da olabilir. Yassı türlerde halatı oluşturan bitişik ögeler bir dikişle birbirine tutturulur. Bitkisel elyaftan yapılmış halatlar esnek ve dayanıklıdır ancak kötü havalardan büyük ölçüde etkilenirler.

Hayata halatla bağlanmak her zaman yaşamı çok sevmek anlamına gelmez; halatın bir ucu bazen ölüme de bağlı olabilir.

Halat Niyazi tüm sokak adamları gibi, yaşını ve geçmişini üzerindeki kirin gölgesinde başarıyla saklardı; onca pisliğin arasında bunca yıl kendine özgü bir sağlık ve sağlamlıkla yaşadığından, çoğu sokak adamı gibi ölümsüzmüş havası yayan ve teniyle bakışının dokusu, kıyısında yaşadığı surlara tuhaf bir şekilde benzeyen bir adamdı.

Başkalarının yaşamlarını gözetlemekten hoşlanan ve başkaları hakkında bir şeyler düşünüp, varsayımlar denizinde kaybolmayı sevenler için Halat Niyazi'nin dikkate değer en önemli yanı, üzerinde bir kimlik gibi taşıdığı perişanlığın belli bir sınırın altına asla düşmemesiydi. Normal şartlarda, sanırdınız ki insan sıradan hayatından berduşluğa yavaş yavaş geçer, berduşluktan ölüme ise hızla koşar; üzerine yapışan kirlere onu zaman içinde yiyip bitirir; bir zamanlar temiz çarşafly yataklarda uyanırken, ıslak taşlarda uyanmak; bir zamanlar domatesi yıkayarak yerken, çöpteki kanlı pamuğun yanından alınmış bir parça ekmeği kemirmek, ölüme giden hastalıklı yolu kestirme yapar. Hayır. Berduşların durdukları bir nokta vardır ve bu nokta tüm kirine ve tehlikesine rağmen, bir perinin değneğinden çıkmışçasına sihirlidir. Berduşlar kolay kolay ölmez. Hatta bazıları yaşlanmaz bile. Çünkü değişmezler. Çünkü onlar en esaslı değişimi bir kez yaşamış-

Bu romandaki İstanbul, efsaneler, insanlar, balıklar, kayıklar, iskeleler, saraylar, dehlizler, kesik başlar, mezarlar, hastaneler, morglar, denizkızları, cinayetler, katiller, cellatlar, deliler, yani her şey uydurmadır.

Efsanelerin yalanı abartılmış, insanların hayatına olmadık benekler atılmış, şehir baştan yaratılmıştır. Yok eğer, "Bunların hepsi gerçek, Haliç'te kırmızı bir kayık durur ve içinde Zaman Dayı yaşar, eski mezarlarda kesik cellat kafaları yatar, küçük kızlar mezar taşlarına dünyanın en güzel şiirlerini yazar, genç bir adam paramparça bir baba arar, her şeyi gören bir kambur hep susar ve İstanbul'un altında sır dolu dehlizler var," diyen biri çıkar da beni yalanlarsa, ne mutlu bana.

Kırmızı Zaman renkler ve isimlerle, sözcük ve sözlüklerle, söylence ve gerçeklerle, efsane ve inanışlarla örülü, kadim zamanlarla günümüzden hikâyeleri İstanbul'da keşiştiren bir roman. Yahut gerçeğin karanlık gölgesinin vurduğu bir masal... Sergilediği sınırsız düş gücüne karşın katı gerçeklere de yer vermesiyle yayımlanmalı beri güncelliğini ve özgünlüğünü koruyor.

#ofsane #söylence #masal #istanbul #ölüm #rüya #şiddet #tanrı #kader #deniz #zaman

Kapak resmi: Bahadır Baruter

canyayinlari.com | [f](#) | [i](#) | [X](#) canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-5818-8

9 789750 758188